

Отже, аналіз показників вантажоперевезень окремо по кожному виду транспорту підтверджує наявність циклічності розвитку транспортної галузі.

Висновки. Як бачимо, функціонування транспортної галузі, як і будь-якої соціально-економічної системи не є рівномірним та безперервним. Зростання чергується з процесами застою та спадом перевезень, тобто зниження активності перевезень. Такі періодичні коливання свідчать про циклічний характер розвитку галузі, а це є підтвердженням необхідності проведення антикризового управління галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1.Смерека С.Б. Теоретико - методологічні засади антикризового управління розвитку сфери послуг[Текст] : Економічний простір №19, 2008.

2.Балдин К.В., Зверев В.С., Рукосуев А.В. Антикризисное управление: макро- и микроуровень: Учеб. пособие.[Текст] – 2-е изд.– М.: Издательско-торговая корпорация «Дашко и Ко», 2007. – 280 с.

3.Ковбатюк М.В. Доцільність розробки методики антикризового менеджменту галузі [Текст] / М.В.Ковбатюк, В.В.Мищенко //Проблеми системного підходу в економіці: зб.наукових праць. - К.: НАУ, 2010. - №33

4.www.ukrstat.gov.ua [Електронний ресурс] :Статистична інформація.

УДК 656.7.072

В.В. Родченко

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ПІДПРИЄМСТВА ТА МЕТОДИ ЙОГО ОЦІНЮВАННЯ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ

В статті розглядаються основні методи оцінювання конкурентоспроможності підприємства, а також етапи процесу управління конкурентоспроможності підприємства в сучасних умовах міжнародного середовища бізнесу.

Ключові слова: конкурентоспроможність, міжнародний менеджмент, процес управління, концепція розроблення.

В статье рассматриваются основные методы оценки конкурентоспособности предприятия, а также этапы процесса управления конкурентоспособности предприятия в современных условиях международной среды бизнеса.

Ключевые слова: конкурентоспособность, международный менеджмент, процесс управления, концепция разработки.

In the article the main methods of enterprise's competitiveness assessment, as well as stages of enterprise's competitiveness management process in modern conditions of international business environment, were considered.

Key words: competitiveness, international management, process management, concept development.

Постановка проблеми У світовій економіці в умовах глобалізації значно посилилась конкуренція на міжнародних ринках.

Актуальність дослідження проблеми конкурентоспроможності підприємства зумовлена необхідністю оцінювання конкурентоспроможності підприємств різних галузей України на сучасному етапі розвитку міжнародного менеджменту, а також систематизації управління конкурентоспроможності підприємства.

Аналіз останніх досліджень і публікації показав, що проблема конкурентоспроможності підприємств присвячено ряд праць зарубіжних та вітчизняних науковців М. Портер, М. Тресси, Р. Фатхутдинов, С. Дибб, О. Кузьмін, П. Кобилянський, Т. Омеляненко, Л. Шевченко, І. Должанській та інші.

Постановка завдання Метою статті є поглиблення дослідження проблем конкурентоспроможності підприємств України та методів його оцінювання на сучасному етапі розвитку міжнародного менеджменту.

Вклад основного матеріалу В умовах формування ринкових відносин в Україні, підприємства різних форм власності діяльність кожного підприємства пов'язана з динамічним зовнішнім середовищем, різким підвищенням рівня невизначеності, ризиком. Успіх підприємства при цьому пов'язується не тільки з вдосконаленням внутрішньогосподарчої діяльності, але головним чином з тим, як воно зуміє пристосуватися до зовнішнього конкурентного середовища, що постійно змінюється.

Для того щоб зберегти і зміцнити свої позиції на міжнародному ринку, підприємству необхідно не тільки підтримувати високу конкурентоспроможність, а й постійно її підвищувати, тому що конкуренти не «дрімають». Для досягнення довготривалого успіху робота із забезпеченням конкурентоспроможності підприємства має здійснюватися в усіх сферах та за всіма аспектами його діяльності.

Ключовими аспектами забезпечення конкурентоспроможності підприємства являються:

1. Виробничий (номенклатура та асортимент товарів, якість ресурсів та якість продукції, характер технології, масштаби виробництва, забезпеченість основними видами ресурсів);
2. Маркетинговий (дослідження та прогнозування ринку, рекламна діяльність, ціноутворення, система збуту товару, обслуговування споживача);
3. Кадрове забезпечення (кількісний та якісний склад персоналу, тип лідера, комунікації та процедури);
4. Фінансовий (дохідність і платоспроможність, залучення зовнішніх фінансових ресурсів, ліквідність, фінансовий стан)

5.Інноваційний (здійснення НДДКР власними силами, використання запозичених результатів НДДКР, ступінь оновлюваності продукції, технології, використання інформаційних технологій)

6.Управлінський (тип організаційної структури управління та її раціональність, гнучкість, методи й стиль управління, методи і якість прийняття управлінських рішень, ефекти кадрової політики)

Крім того, в умовах формування ринкової економіки виникають специфічні проблеми щодо визначення основних напрямків, які ввійшли в цей період реформ зовсім невідповідно до конкурентної боротьби. А тому необхідно навести елементарний порядок на підприємстві в першу чергу за такими напрямками: відновити трудову дисципліну, запровадити необхідні заходи щодо підвищення якості продукції та контроль за фінансовими показниками.

Головною причиною збереження низької трудової дисципліни є слабка мотивація праці через низьку і несвоєчасну оплату у поєднанні із стихійним характером скорочення персоналу. В результаті відбувається погіршення якості персоналу тому, першими звільнюються кращі (їм легше знайти гарну роботу), а залишаються гірші, якими ні на що більше розраховувати.

Друга типова проблема - нехтування якістю продукції. Мається на увазі не проблема підвищення якісних характеристик продукції в усій її повноті і складності, а усунення відвертої "халтури". Велику користь у первинному поліпшенні якості приносить проста процедура порівняння власної продукції з аналогічними товарами конкурентів. Крім того, проблема вирішується за рахунок переходу на нові, якісні комплектуючі, зміни дизайну, точніше дотримання норм та вимог технологій.

Для підвищення високого рівня конкурентних переваг використовується такий напрям, як державний вплив на процес забезпечення високого рівня конкурентоспроможності підприємств і галузей національної економіки. Державна підтримка повинна бути орієнтована на вирішення декілька основних проблем:

- створення сприятливих передумов для досягнення конкурентних переваг в усіх детермінантах "національного конкурентного ромба";
- знайти конкурентоспроможні галузі (підприємства);
- організувати процес раціонального використання коштів державного бюджету для поетапного перетворення цих галузей на галузі, які володіють конкурентними перевагами.

В науковій та спеціальній літературі методи оцінювання КСП підприємства класифікуються як окремі групи за певною ознакою: графічні, матричні, розрахункові та комбіновані методи.

Графічний метод оцінювання конкурентоспроможності базується на побудові "багатокутника конкурентоспроможності". Перевагою графічного методу оцінювання КСП підприємства є його простота та наочність; вадою слід вважати те, що він не дає змоги встановити значення узагальненого критерію конкурентоспроможності підприємства.

Матричні методи оцінювання конкурентоспроможності базуються на використанні матриці – таблиці впорядкованих по рядках й стовпцях елементів. Показовим прикладом може слугувати широко відома Матриця БКГ (Бостонської консалтингової групи), побудована за принципом системи координат: по вертикалі – темпи зростання місткості ринку, по горизонталі відкладається відносна частка виробника продукції на ринку.

Перевага методу заключається в можливості дослідити розвиток процесів конкуренції в динаміці та за наявності достовірної інформації про обсяги реалізації забезпечити високу репрезентативність оцінки. Вадами методу вважають його надмірну спрощеність і неможливість проведення аналізу причин того, що відбувається, внаслідок чого ускладнюється вироблення управлінських рішень.

Таблиця 1. - Процес дослідження конкурентоспроможності (КСП) підприємства та методів його оцінювання

№ етапів	Характеристика етапів
1.	Виявлення і групування зовнішнього та внутрішнього середовища, які впливають на рівень КСП підприємства, та оцінювання їх значущості.
2.	Оцінювання впливу вибраних для дослідження чинників (або груп чинників) на рівень КСП підприємства та кількісне визначення цього рівня.
3.	Прогнозування рівня КСП підприємства з урахуванням можливих змін і умов зовнішнього та внутрішнього середовища.
4.	З'ясування шляхів і методів підвищення КСП та розроблення комплексу заходів з підвищення КСП підприємства.
5.	Оцінювання прямих та опосередкованих витрат на реалізацію розроблених заходів.
6.	Визначення ефективності розроблених заходів (на основі вибраного критерію ефективності) і вибір оптимального комплексу регулюючих впливів.
7.	Прийняття відповідних управлінських рішень.

Розрахункові методи оцінювання КСП підприємства дають можливість оцінити конкурентоспроможність підприємства по окремих аспектах його діяльності – виробничому, інноваційному, маркетингову, фінансовому тощо.

Серед них можна виділити наступні:

1. Метод, що базується на оцінюванні КСП продукції підприємства. Використання методу передбачає оцінювання рівня КСП підприємства виходячи із споживчої цінності виробленої продукції.

2. Метод, що базується на аналізі порівняльних переваг підприємств – конкурентів. Метод базується на положеннях теорії міжнародного розподілу праці, відповідно до яких для завоювання галузю чи підприємством стійких конкурентних позицій є наявність порівняльних переваг, що дають змогу забезпечити відносно нижчі витрати виробництва порівняно з конкуруючою галузю. Цей метод достатньо простий у використанні.

3. Метод, заснований на теорії ефективної конкуренції. Як основний інструмент аналізу КСП використовується зіставлення показників стану підприємства з відповідними показниками підприємств – конкурентів та із середньогалузевими показниками. Згідно з теорією ефективної конкуренції найбільш конкурентоспроможними вважаються ті підприємства, де найкращим чином організовано роботу всіх підрозділів і служб.

4. Інтегральний метод. Інтегральний показник рівня КСП підприємства включає в себе два елементи – співмножники: критерій, що відображає ступінь задоволення потреб споживача (характеризує відносну КСП товару) та критерій ефективності виробництва (використовують рентабельність власних капіталів, рентабельність активів або середню за певний період норму рентабельності).

5. Метод самооцінювання діяльності має кілька етапів [2]. Спочатку використовується експертне оцінювання основних функціональних сфер підприємства. Суму оцінок за кожним критерієм помножують на «вагу» критерію та сумують результати. Далі виводиться загальна оцінка діяльності. Отримана загальна оцінка має бути зіставлена з попередньою оцінкою самого підприємства або з оцінкою діяльності підприємств – конкурентів. Завдяки цьому: з'являється потужний каталізатор удосконалення діяльності підприємства; формується єдина мета для підприємства; виявляються пріоритети для вдосконалення; підприємство отримує обґрунтовані аргументи для визначення своїх можливостей у зовнішньому середовищі.

Результати самооцінювання дають можливість формування стратегічних і тактичних планів удосконалення відповідно до вимог, оделі ділової досконалості, які в подальшому мають бути реалізовані з використанням усіх методів і засобів. Управління конкурентоспроможністю підприємства має бути спрямоване на: подолання або обмеження кількості негативних чинників впливу на рівень КСП підприємства формуванням захисту проти них;

використання позитивних зовнішніх чинників впливу для нарощування та реалізації конкурентних переваг підприємства; забезпечення гнучкості управлінських дій і рішень - їх синхронізації з динамікою дії негативних і позитивних чинників конкуренції на певному ринку. Складовими процесу управління КСП підприємства являються:

- моніторинг конкурентного середовища та оцінювання конкурентної ситуації в галузі та на ринку;
- діагностування КСП підприємства та його основних суперників;
- конкурентне позиціонування підприємства – вибір стратегічних господарських підрозділів із перевагами в конкурентній боротьбі;
- розроблення концепції та стратегії управління конкурентоспроможністю підприємства;
- реалізація конкурентної стратегії підприємства.

• Етапи та процедури процесу управління конкурентоспроможністю підприємства представленні на рис. 1.

Важливе значення для забезпечення конкурентоспроможності підприємства має розробка програми її підвищення. Концепцію розроблення та забезпечення реалізації програми підвищення КСП підприємства слід починати зі з'ясування зовнішніх і внутрішніх передумов, що визначають необхідність розроблення програм підвищення конкурентоспроможності

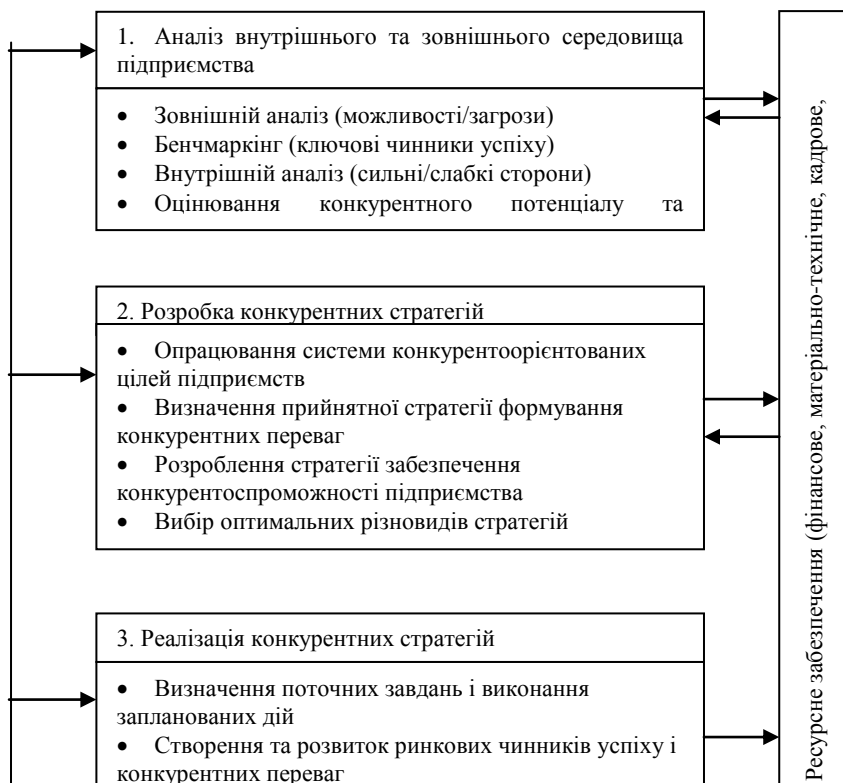

Рисунок 1. Етапи процесу управління конкурентоспроможністю підприємства

Такими умовами перед усім є: необхідність змін у конкурентному становищі підприємства та їх усвідомлення керівництвом; наявність відповідної стратегії організації; чітко визначенні цілі; відповідний тип мислення менеджера. Своєрідним індикаторами необхідності розроблення та впровадження програми підвищення конкурентоспроможності для конкретного підприємства виступають:

- загострення конкуренції, що супроводжується втратою вже необхідних підприємством позицій на ринку;
- управління зростанням попиту на прибуток, що виробляється підприємством;
- поява революційно нових технологій та виконання у зв'язку з цим нових товарних ринків;
- зростання інтенсивності конкурентної боротьби, що робить неможливим для підприємства проникнення на нові географічні ринки;
- зниження рівня КСП продукції як наслідок зниження рівня якості або зростання витрат на виробництво продукції або витрат на виробництво продукції конкурентами;
- низька прибутковість (або збитковість) функціонування підприємства, високий ризик банкрутства.

Як показує практика, програми підвищення конкурентоспроможності підприємства часто знаходять своє втілення у маркетингових програмах, програмах реструктуризації, програмах підвищення якості, програмах підвищення ефективності тощо.

Висновок. Міжнародний досвід і формування стійких конкурентних позицій відображено в наукових працях Леонтьєва С.В., Масютіна С.Л., Прокопенко І.А., Омеляненко Т.В., Батенко Л.П., Загородніх

О.А., Мазур И.И., Шапіро В.Д. та інші. Узагальнюючи ці наукові погляди на сутність конкурентоспроможності підприємства та методи його оцінювання, можна констатувати, що дана проблема буде актуальною для фахівців України і в найближчому майбутньому.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дибб С., Симкин Л. Практическое руководство по сегментированию рынка [Текст] / Дибб С., Симкин Л. – Спю; Питер, 2007.
2. Иванов Ю.Б. Конкурентоспособность предприятия в условиях формирования рыночной экономики. [Текст] / Иванов Ю.Б. – Харьков, ХАГУ, 2004.
3. Кобилянський Л.С. К. Управление конкурентоспособности. [Текст] / Кобилянський Л.С. К, 2003.
4. Омелянко Т.В. Управление конкурентоспособности підприємства. [Текст] / Кобилянський Л.С. К, КНЕУ, 2006.
5. Шевченко Л.С. Конкурентное управления. [Текст] / Кобилянський Л.С. Х; Эспаза, 2004.

УДК 332.1

Косарев О.Й., Парій В.М., Герасимчук Ю.С.

ЕКОНОМІЧНА БЕЗПЕКА АВІАКОМПАНІЙ В КОНТЕКСТІ ОСВОЄННЯ ГЕОЕКОНОМІЧНОГО ПРОСТОРУ

У статті досліджено ключові засади освоєння авіакомпанією гео економічного простору з метою забезпечення стійкого розвитку підприємства

Ключові слова: гео економічний простір, глобалізація, гармонізація з учасниками зовнішнього середовища, авіакомпанія, аеропорт, авіахаб

В статье исследованы ключевые принципы освоения авиаккомпанией геоэкономического пространства с целью обеспечения устойчивого развития предприятия.

Ключевые слова: геоэкономическое пространство, глобализация, гармонизация с участниками внешней среды, авиаккомпания, аэропорт, авиахаб

In the article key principles of mastering of geo-economics space an airline are investigational with the purpose of providing of steady development of enterprise

Keywords: geoeconomic space, globalization, harmonization with participants external environments, airline, the airport, an aviahub

Постановка проблеми. Сучасна світова ситуаційна модель визначена цілісністю і єдністю світового простору, який у методологічному плані містить у собі три визначальні підпростори: *геополітичний, гео економічний й геостратегічний*. Зараз гео економічний простір вийшов на пріоритетні позиції, відтіснивши на другі ролі геополітичний і геостратегічний простір [4]. Гео економічний простір розглядається як безліч центрів і джерел капіталів,